

4. Про затвердження Порядку проведення інвентаризації земель: Постанова Кабінету Міністрів України № 513 від 23 травня 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/513-2012-%D0%BF/paran8#n8>.

5. Про використання земель оборони: Законом України № 1345-IV від 27 лютого 2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1345-15>.

6. Про державний земельний кадастр: Закон України № 3613-VI 07 липня 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3613-17>.

Савка С.І.

студентка,

*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

РЕОРГАНІЗАЦІЯ ЯК ФОРМА ПРИПИНЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ

Сільськогосподарський кооператив – це добровільне об'єднання осіб на підставі членства для спільного ведення сільськогосподарської діяльності, засноване на принципах рівноправності членів, обов'язкової участі їх у діяльності такого об'єднання, використання майна, створеного, як правило, за рахунок внесків членів і яке належить об'єднанню на праві власності для задоволення матеріальних та інших потреб його членів. Як демонструє світовий досвід, сільськогосподарські кооперативи можуть виступати потужними організаційно-економічними формуваннями, що забезпечують вирощування високоякісної сільськогосподарської продукції та підвищення доходів сільськогосподарських виробників. Саме тому дослідження порядку утворення, функціонування та припинення сільськогосподарських кооперативів має важливе як теоретичне, так і практичне значення.

Припинення діяльності сільськогосподарських кооперативів може відбуватись у двох формах: шляхом реорганізації та шляхом ліквідації. Обидва варіанти припинення можуть бути здійснені як в добровільному, так і в примусовому порядку [1, с. 143]. Реорганізація кооперативу – це форма його припинення як юридичної особи з переходом його справ (прав і обов'язків) та майна в порядку правонаступництва до інших осіб. Реорганізація кооперативу не означає припинення тієї діяльності, для здійснення якої він був створений. Не ліквідується і його майно. Проте, суб'єктом прав на майно і суб'єктом відповідної діяльності, а також пов'язаних з нею обов'язків стає правонаступник – інший кооператив як юридична особа. Організаційними формами реорганізації можуть бути: злиття, приєднання, поділ, виділення, перетворення.

Вченими форми реорганізації поділяються на дві групи:

1) за яких кооператив припиняється як юридична особа (злиття, поділ, перетворення);

2) за яких кооператив як юридична особа зберігається (приєднання, виділення) [2, с. 283].

Прийняття рішення про реорганізацію та ліквідацію кооперативу належить до виключної компетенції загальних зборів членів кооперативу, як вищого органу управління сільськогосподарського кооперативу. Таке рішення вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало не менш як 75 відсотків членів кооперативу, присутніх на загальних зборах кооперативу [3]. Інколи реорганізація кооперативу у формі його поділу або виділення з його складу однієї або кількох юридичних осіб провадиться за рішенням суду.

У разі злиття кооперативів усі майнові права та обов'язки кожного з них переходять до того кооперативу, що утворений внаслідок злиття. Кооператив може бути утворений таким шляхом тільки тоді, коли зливаються два чи більше кооперативи, що не варто плутати зі вступом у члени іншого кооперативу. Дуже близькою за змістом до злиття є така форма реорганізації, як приєднання, за якої один кооператив входить до складу іншого, що продовжує існувати й далі, але вже в більшому масштабі. Кооператив, що приєднався, припиняє своє існування.

Поділ означає, що на базі одного сільськогосподарського кооперативу виникає два або більше нових, а перший – припиняє своє існування. Майно поділеного і припиненого кооперативу розподіляється між новоствореними. З дня реєстрації статутів новостворених кооперативів, які виникли внаслідок поділу певного кооперативу, до них переходять від поділеного кооперативу права та обов'язки згідно з постановою загальних зборів. Розподілений кооператив вважається припиненим з моменту державної реєстрації всіх новостворених кооперативів. Виділення передбачає відокремлення одного або більше кооперативів від одного існуючого кооперативу.

Сільськогосподарські виробничі кооперативи можуть перетворюватися на господарські товариства різних видів. Головна відмінність кооперативів від господарських товариств полягає в тому, що в перших обов'язковою є трудова участь (виробничі кооперативи) або участь у господарських операціях (обслуговуючі кооперативи) їхніх членів, а в господарських товариствах – ні. Сільськогосподарські кооперативи – це об'єднання осіб, а господарські товариства – коштів (капіталів) різних осіб [2, с. 273-274].

Щодо реорганізації юридичної особи у примусовому порядку, то така норма наявна, наприклад, у ЗУ «Про захист економічної конкуренції» – якщо суб'єкт господарювання зловживає монополією (домінуючим) становищем на ринку, органи Антимонопольного комітету України мають право прийняти рішення про примусовий поділ суб'єкта господарювання, що займає монополію (домінуюче) становище. У разі невиконання юридичною особою рішення про примусовий поділ, Антимонопольний комітет України вправі звернутися до суду для забезпечення його виконання [4].

Цікавою новелою законодавства є положення ст. 11 ЗУ «Про сільськогосподарську кооперацію» – за рішенням загальних зборів сільськогосподарський обслуговуючий кооператив може бути реорганізовано лише в інший сільськогосподарський обслуговуючий кооператив [5]. Такий припис тягне за собою ряд правових наслідків. По-перше, сільськогосподарський обслуговуючий кооператив не може бути реорганізований шляхом перетворення, що передбачає зміну організаційно-

правової форми. З наведеного випливає, що у випадку виникнення необхідності перетворення сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу, наприклад, на господарське товариство чи навіть на виробничий кооператив, єдиним можливим шляхом реалізації такого плану є двоступенева процедура: спочатку ліквідація існуючого кооперативу, потім – створення нової юридичної особи у потрібній організаційно-правовій формі.

Інший правовий наслідок полягає в обмеженні правонаступництва. Це накладає обов'язки на відповідних суб'єктів, що означає, що сільськогосподарський обслуговуючий кооператив не має права провадити іншу основну діяльність ніж ту, що передбачена законом для сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Деякі науковці виокремлюють також ще один правовий наслідок аналізованого законодавчого припису ст. 11, що випливає з буквального тлумачення формулювання змісту статті. В ній передбачено, що в результаті реорганізації створюється сільськогосподарський обслуговуючий кооператив в однині, а не кооперативи. З цього випливає, що має місце обмеження можливих форм реорганізації не лише щодо перетворення, а й стосовно поділу та виділу, оскільки в результаті їх проведення утворюється, як мінімум, дві нові юридичні особи. Таким чином, керуючись дослівним тлумаченням можна стверджувати: реорганізація сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу може відбуватись лише шляхом злиття і приєднання, що завершуються створенням однієї юридичної особи [6, с. 270-271].

Реорганізація є однією із форм припинення сільськогосподарських кооперативів, що може відбуватись, як у добровільному, так і у примусовому порядку. Формами реорганізації, у свою чергу, є злиття, приєднання, поділ, виділення, перетворення. З аналізу законодавчого регулювання реорганізації сільськогосподарських кооперативів, можна зробити висновок, що деякі обмеження та особливості встановлені для реорганізації сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.

Список використаних джерел:

1. Аграрне право: Підручник / В. П. Жушман, В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко та ін.; за ред. В. П. Жушмана та А. М. Статівки. – Х. : Право, 2010. – 296 с.
2. Аграрне право України: Підручник / За ред. О.О. Погрібного. – К. : Істина, 2007. – 448 с.
3. Про кооперацію / Закон України від 10.07.2003 № 5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1087-15>
4. Про захист економічної конкуренції / Закон України від 11.01.2001 № 2210-III. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2210-14/page>
5. Про сільськогосподарську кооперацію / Закон України від 17.07.1997 № 39. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/469/97-%D0%B2%D1%80>
6. Гайдаржи Х. А. Правові особливості реорганізації сільськогосподарського переробного кооперативу / Х. А. Гайдаржи. // Часопис Київського університету права. – 2013. – № 2. – С. 269–272.